

BISERICA ȘI ȘCOALA.

Foaie bisericească școlastică, literară și economică.

Apare odată în săptămână : DUMINECA.

<p>PREȚUL ABONAMENTULUI.</p> <p>Pentru Austro-Ungaria : Pe un an 10 cor. — pe 1/3 an 5 cor. Pentru România și străinătate : Pe un an 14 fr. : pe jumătate an 7 fr.</p>	<p>PREȚUL INSERȚIUNILOR :</p> <p>Pentru publicațiunile de trei ori ce conțin cam 150 cuvinte 6 cor.; până la 200 cuvinte 8 cor.; și mai sus 10 cor. v. r.</p>	<p>Correspondențele să se adreseze Redacțiunii „BISERICA și ȘCOALA“ Eaș banii de prenumerațiune la TIPOGRAFIA DIECESANĂ în ARAD.</p>
---	--	--

A doua anchetă.

La prima anchetă convocată de excelența Sa domnul ministru al cultelor și instrucțiunii publice, în cauza proiectului de reformă a învățământului poporal, au fost chemați, în reprezentanța a trei milioane de români din țeara noastră, între alte zeci de „chemați“, și aleșii mitropoliți ai celor două biserici române din patrie.

Ministrul de resort după cele auzite la prima anchetă, încă nu s'a crezut îndreptățit a pași mai departe cu proiectul ce și-a apropiat, fără ascultarea »bărbaților de specialitate«.

A convocat deci și pe dascăli, să le audă cuvântul.

Dar' este oare vre-un dascăl slovac, român, sârb, german, ori sas, care să fi fost onorat cu învatarea de a participa și a-și spune cuvântul în cestiune, la »ancheta« a doua, dela 17 l. c. n.?

Viitorul istoric nu va putea însemna în analele sale vre-un astfel de nume.

Aceasta o spunem însă în treacăt, fără să avem pornirea de a trage vre-o consecvență — pedagogică.

S'au întrunit, la chemarea ministrului, dascăli, oameni de specialitate, pentru a-și spune cuvântul într'o chestiune de învățământ.

Fără îndoială, că dascălii, (de stat în majoritate, sau cel puțin maghiari) au trebuit să cetească, să cunoască și să știe, să fie convinși, că instrucțiunea elementară trebuie să se facă în limba maternă; în cas contrar »instrucțiunea« se numește dresură sau dresare, care față cu fapăturile omenestii este ori o metodă de abrutisare, ori, în cel mai bun cas, o pierdere de vreme fără folos.

Ce au glăsuțt însă chemații domnului ministru ?

Eată ce :

1. Manualele de învățământ din școlaele confesionale să fie censurate de guvern;
2. Incepând cu clasa III elementară religia să nu se predee decât în limba maghiară;
3. În primii trei ani de școală, instrucțiunea să se facă în toate școlaele din țară, exclusiv în limba maghiară;
4. Învățământul peste tot să se facă numai în limba maghiară;
5. Unde există școală de stat, să nu se mai permită funcționarea altei școlae;
6. Să se croiască pedepse »formidabile« »agitatorilor« prin presă sau pe ori-ce altă cale, contra »misiunii patriotice a școlaei«; și
7. Isgonirea limbilor nemaghiare din toate școlaele.

Eată, ce fel de cereri an »apostolii culturai« cărmuitorilor acestor țeri, la slugitorul cultelor și instrucțiunii publice a patriei noastre.

Șapte pedepse ne cer nouă, uitând numărul plagelor din istoria sfântă...

Atâtea plage cere »sarea pământului«, — pentru mântuirea... cui ?

Pentru care ideal se cere schingiuirea a milioane de suflete nevinovate ?

Care ideal moral pretinde înțroducere dresurii ori abrutisării în locul instrucțiunii oamenilor ?

Ce interes poate fi acela, de-a arunca mulțimea noroadelor în besna întunerecului, când progresul științelor omenestii merge înainte cu o repeziciune uimitoare ?

Nu este greu de deslușit taina aceasta :

Nu sunt aleși cei-ce au fost chemați !

Eată cu ce lumină se presintă o învățătoreime »aleasă« pentru a lumina, sub scutul unor birouri de ale instrucțiunii publice, în cari numai bărbați de școală și pedagogi nu sunt.

Eată pedagogii, educatorii tinerei generații; eată elevii lui Comenius, Pestalozzi și Herbart în ediție maghiară !

De-aceea dar' vă zic Vouă, celor ce datu vi-s'a vremelnică stăpânire în lumea aceasta: In-toarceți-vă spre calea *adevărului*, lăpădați dela voi închipuite-le priveriști înșelătoare, căci numai una este calea mântuirii: *calea adevărului!*

Cuvânt de îngropare

Vechiului **Ștefan**, Domnul Moldoviei ce s'au numit Mare pentru marele vredniciei și vitejii ale sale.

Omul ca iarba, zilele lui...

(Urmare.)

Partea a treia.

Nu știu cum că Sfintele Scripturi, pomenirea împăraților norodului celui oare-când ales în scris lăsând-o, pe acei puternici viteji mai sub tăcere îi lasă, în loc ca pe împărații cei bine credincioși cu toată desfătarea voroavei ni-i arată, până și cele mici a lor lucrări zugrăvindule. Căci cărțile ce se numesc ale împăraților întâiu a doua și a treia, numai pe Saul, pe David și pe Solomon ni-i arată. Ear' în cea de pe urmă, rînduește pe atâția arătându-le numai numele, și istorisind viața lui Ilie sau Eliseu. Dar' oare pentru-ce? Pentru-că Dumnezeu aceste vitejii mari, puteri silnice, avuții desfătate, dacă nu purced din isvorul credinței, nici laudate, nici primite le are. Așa dar mai toată împărăția lui Saul cuprinde lauda lui Samuil și a lui David; ear' cartea a doua este numai a lui David. Dar' să vedem oare cum îl laudă? Că au sfărîmat cetăți? Că au dobândit răsboaie? Ba! Ce întâiu pune temeiu și zice »*prea plăcut este înaintea mea copilășul*« și mai pe urmă arată și celelalte a lui fapte strălucite.

Oare, aici auzitorilor, n'am făcut noi o greșală văzută? - Că laudând ale Domnului *Ștefan* lumeștile fapte, ale credinții cari sunt și mai mari și vecinice le-am tăcut până acum? Inșă ce face aceasta? Noi am mirosit florile, nelăpădând pomul. Dulceața rodurilor am mărit și cu atât mai mult pe rădăcină am laudat. Și măcar că la lauda viteazului acestuia am purces îndărăt, inșă numai să nu lăsăm ceva, greșală nu va fi de cap.

Dar' aici simt, că puterea mea slăbește, a-morțesc cu totul, greutatea mă atârână, și pe acest câmp lat și desfătat a credinții acestui biruitor nu să alerg, ci cu frică pășesc. O! de mi-ar da mie duhul înțelegerii, duhul priceperii, ca să pot avea acel meșteșug, nu numai laudele, ci și credința lui în inimile voastre să zugrăvesc! Mare împărate! De a căruia clipală spânzură lumea, ce este cu neputință la tine? și, de nu-mi dai

mie acea iscusință, rogu-mă, Stăpâne a toată făptura, auzitorilor acestora o mică parte, de înțelepciunea ta dă, ca dintr'al meu prost cuvânt, nu aceea ce zic ci aceea ce ar trebui, să auză să înțeleagă. Dar' să începem, măcar căci cu greu este, și din cotro caut, noian ved; inșă să începem...

Pare-mi-se, creștinilor, că patru lucruri mai întâiu trebuesc să se afle la un creștin: credința nesmintită, nădejde în Dumnezeu neschimbată, fapte bune neconținute, grija de sfârșit bun și după lege. Acestea sunt pe cari toată legea razimă, acestea de le vom avea ne vom mântui, iar de nu, ne vom osândi. Aceste sunt razimul, stîlpul, întărirea, acoperemîntul și temeul legii noastre. Să le căutăm dar' pe fie-care dintr'aceste, și să vedem de s'au aflat în *Ștefan*.

Dar' ce îndoială de credința lui putem avea carele pe creștinătate nu cu cuvinte numai, ci din inimă cu căldură a mărturisit-o? Să întorcem puțin ochii nostri spre faptele lui, și să vedem nu sunt toate roduri ale unei credințe ferbinți?

Inșă pe care întâiu să pomenim? Evlavia ce avea cătră slujitorii lui Iisus Cristos, ori dragostea cu care se aprindea cătră împlinirea poruncilor lui, curățenia vieții în care petrecea, ori rugile lui cele neîncetate cătră Mântuitorul? Dar pentru aceea rîvnă care avea spre întărirea legii ce voi zice, că nu da somn ochilor săi, nici genelor sale dormitare? Aceasta gândia, aceasta cugeta, cătră aceasta se nevoia, ca biserica lui Cristos să se mărească și să se lățiască. Apuca armele, nu ca să lățiască Domnia, ci ca să apere legea. Inșă ce ne trebuesc atâtea cuvinte, căci când a fi vre-o îndoială asupra credinței lui, cu care s'a adăpat din curatele și neamestecatele isvoare a pravoslavniciei biserici din copilăria lui, și nici eresurile cele înșelătoare, nici focul vîrstei tinereței, n'au putut'o sminti, ci a rămas întărit pe piatra care este însuși Cristos (după apostol), pe acăruia cruce de-a pururi îmbrățișată la pieptul lui fiind, viața sa lui a închinat'o, nădejde nesmintită printr'insa la părintele veacurilor avînd, prin care pe toți vrăjmași săi a gonit, a înfrînat, a surpat. Aduceți-vă, mă rog aminte ce zisem la isbândeile lui! Au nu l'a-ți văzut desnădăduindu-se de ajutorul omenesc, au nu cu singură nădejdea ce avea în Dumnezeu, cu puțini eșia înaintea celor mulți, au nu biruința dela slujitorii altarilor lui Dumnezeu o cerea? Orb trebuie cineva să fie, și să nu le cunoască acestea!

Dar pentru că știm, credincioșilor, că credința fără de fapte este ca un trup fără de suflet, și el singur știind'o aceasta, cu dorire era pentru fapte, și cu nevoie să le săvîrșească; și cu cît pentru mîntuirea sufletească îi era dorită,

cu atîta silința lui era aprinsă și de-a pururea căuta ori-ce loc, ori-ce vreme i s'ar întîmpla îndămină, să nu o lase în deșert să treacă, și cu cit norocul îi dăduse putere, cu atîta credința îi însuflase voire ca să facă bine. Știa bogățiile cit rău sufletului pot să aducă, cînd ne stăpînesc ele pe noi, și din potrivă, cit folos ni se cîștigă cînd le cheltuim bine. Așa dar dîn ale lumii cit se cădea, cu totûl spre sporirea duhovniceștilor fapte se întoarcea; și ca o apă limpede și rece, pe cei topiți de arșitele lipsei răcoria. Pe cîți de aceia pe cari norocul i-a pus într'un loc înalt, dar în lipsă, pentru ca mai tare să-i necăjească, căci aceia a lucra să agonisească sunt nedepriși, a cere să se chivernisească le este rușine, și cu atît starea lor este mai grea, cu cât nevoia și lipsa lor este mai ascunsă, pe cîți zic dintru aceștia ajută? Cîte fecioare sărace de părinți mîngiate! Cîte familii hrănite! Din sînul lui ca dintr'un isvor nesfîrșit milele curgînd, pe cei ce avea trebuințe îi adăpa! Inșă aceste potrivindu-se cu acele ce a făcut pentru Dumnezeu sunt foarte mici și pier din ochii noștri.

(Va urma).

O festivitate școlară.

În viața mea am luat parte la multe esamene școlare și am avut ocaziune a mă desfăta în fel de fel de priveliști mișcătoare ce pot întinde asemenea ocaziuni, dar rar mi-s'a dat a mă invesele și a mă rădica cu sufletul de o bucurie adânc simțită, de o mîngăiere binefăcătoare ca și care am văzut și am simțit Vineri la 21 Maiu, la sîrbătoarea S-lor Constantin și Elena în biserică și școala din *Chișineu* și în legătură cu aceasta — în casa fruntașului nostru de acolo — *Michail Veliciu* și stimatei sale soții — *Elena*.

Ziua aceasta adeca era zi de examen în școala veteranului învățator *George Mladin*, care după un serviciu de 46 ani și-a dat petit d'a se pune în pensie, deci avea să dea ultimul examen cu elevii săi; peste aceasta era ziua onomastică a dnei Veliciu, — coincidențe, cari au contribuit ca o festivitate să se întregască una pe alta și să producă un întreg plăcut și totodată instructiv și înălțător.

Comuna Chișineu ca comună bisericească nu e una dintre cele bine-situate. Poporul nostru ascăpătat și fiind mestecat cu conlocuitori de altă limbă, multe moșii au ajuns pe mînilor acelor. Din numărul (105) pruncilor prezenți la examen inșă putem deduce, că elementul românesc încă e trainic în comună, ceea-ce se dovedește și prin

împrejurarea, că la alegerea de notar comunal întîmplată, decurînd în comună, a devenit ales — un român adevărat. Împrejurarea din urmă dovedește și aceea, că credincioșii noștri cîți sunt, sunt bine conduși și bine nărași între olaltă.

Nainte de examen — încă în sfînta biserică am putut observa că aici se pregătește ceva. Școlarii adecă umplu locul lor de lîngă strîni, băielii de-a dreapta, fetele de-a stînga, încât ministranții abia pot a-și face serviciile lor; și stau în ținută sîrbătorească, toți ascultă serviciul D-zeesc cu pietate, nici unul nu iasă afară ca și în multe alte locuri, toți privesc spre altar și numai cînd trebuia să cînte, privian drept în ochii învățătorului. Între școlari observai mai mulți prunci și fete de inteligenți, *ocupînd loc între pruncii și fetele de țărani* și și acești prunci și fete de domn erau toți elevii învățătorului Gr. Mladin. — Onoare lui! — pentru-că a știut cîștiga încrederea părinților; onoare și părinților — căci cuprind ponderositătea școlii române! Un Dr. Trailescu, un Veliciu, un Dr. Popoviciu numai ca exemplu pot să stee înaintea altor părinți!

După liturgie se continuă festivitatea în casa d-lui Veliciu; numeroase persoane, domni și dame feliță pe doamna Elena din incidentul onomastice; salonul d-nei era îndesuit de gratulanți... cînd eată învățătorul (Mladin) face semn elevei sale Silvia și aceasta se presintă naintea mamei sale și-i zice o gratulație de-ți storcea lacrimi de bucurie; vine alta elevă (tot a d-lui Mladin), era Pipi Trailescu și rosteste-cătră nașă-sa o prea frumoasă gratulație, apoi îi întinde un frumos buchet de flori. Urmează apoi drăgălașul elev (tot al d-lui Mladin) N. Popoviciu, fiul d-lui avocat Dr. George Popoviciu cu o frumoasă gratulație cătră nașă-sa. La doința generală păsește la mijloc copilașul drăguț (tot elev al d-lui Mladin) Silviu, al doilea băiat a d-lui Dr. Popoviciu și perorează un vers hazliu de autorul — Silviu Popoviciu (era însuși declamatorul); damele îl iau rînd pe rînd și-l gugumănesc pentru poezie, învățătorul privește cu satisfacție la elevul său. Era o adevărată sîrbătoare în casa doamnei Veliciu vîzînd atâtea fete vesele și privind la atîți prunci nevino-vati cum se întrec a-și esprima bucuria și părerea de bine că pot gratula pe iubita lor inamă, respective — nașă Mai înălțător inșă ni-s'a părut momentul, cînd fetița Silvia Veliciu s'a produs cu »Apostolul« dela Rusalii și Surata ei Pipi Trailescu cu »Apostolul« din adoua zi de Rusalii. Ascultînd cetirea »apostolilor«, nu știam de ce să mă bucur mai tare: de aceea că am văzut raritatea că prunci de domn fac parte din o școală poporală română, unde o duc și până

la cetirea »apostolului,« — sau de aceea, că într-o casă ca a d-lui Veliciu, în chip ca aceasta se sărbătorească praznicele familiare!

După prânz a urmat examenul. P. On. d-n ppresbiter Dr. I. Trailescu, încungiurat de inteligența din loc, domni și dame, de învățătorii din tract in corpore, de fruntașii comunali și părinți — intră în sala spațioasă a școalei, unde așteptau 105 școlari și școlărițe. Ppresbiterul cu cuvinte alese deschide examenul, un elev rostește »Orația«.

Elevii erau împărțiți în șase clase; toți răspund corect și limpede din toate obiectele de învățământ — prescrise în »plan« Laudă, deosebită laudă merită învățătorul Mladin, că și acum la al 70-lea an al vieții sale a putut produce efect atât de strălucit la examen ca și în anii tinerețelor, când nu se lăsa a fi întrecut de nici un coleg al său! S'au împărțit apoi premii și examenul s'a încheiat cu »Orația« unui elev și cu cuvântul de încheiere a păr. protopop.

Urmează »despărțirea« de cătră veteranul învățător. Dl protopop adresează învățătorului Mladin un cuvânt, în care își exprimă mulțămirea și îndestulirea sa și a întregii superiorități, pentru activitatea laborioasă a d-sale și-l roagă ca din incidentul retragerii sale să primească recunoștința și stima superiorilor sei — că în întreg trecutul său a stat cu vrednicie și cu laudă în serviciul greu al cultivării tinărelor mlădițe mlădițe din comună. În asemenea chip dl Mich. Veliciu președintele comitetului parochial în cuvinte alese, în termeni calzi, cu însuflețirea sa innăscută aduce tributul recunoștinței și mulțămirii cătră obositul pioner al culturii poporului și-l asigură despre stima părinților și a întreg poporului din Chișineu. Colegii învățătorului asijderea se despart emoționați, ear' însuși învățătorul în retragere — cu lacrimi în ochi mulțămeste pentru ovațiunile ce i-se fac. — Era înălțătoare priveliștea aceasta neobicinuită, care ar merita a se descrie cu de-amănuntul — mai vârtos pentru părțile ei edificatoare.

Un fotograf s'a prezentat în curtea școalei de a perenat sărbătoarea aceasta — și bine a făcut.

Terminându-se părțile festive ale zilei, învățătorul sărbătorit invită la cină pe toți inteligenții, cari au luat parte la examen și întinde o masă lungă și frugală în curtea școalei. A crezut adecă d-na învățătoăriță, că se cuvine, ca și dinsa să contribue la festivitatea improvisată în onoarea soțului ei; — și, mărturisesc, s'a dovedit că e vrednică soție a bărbatului ei. — Toastele au fost multe și instructive; protopopul Dr. Trailescu, fruntașul Veliciu, comisarul consistorial Boșcaiu ș. a. nici nu puteau să vorbească decât numai cuvinte alese, dar' mi-se pare, că mai

instructiv a fost toastul gazdei, a sărbătoritului învățător Gr. Mladin. — Dînsul adecă — drept răspuns la multele și meritele elogi și ovațiuni — între altele a răspuns: »Eu dela începutul carierei mele am fost în curat cu plata, care u-nora dintre colegii mei a făcut și face mult necaz. Știam eu, că aceea — până la capătul anului are să mi-se plătească, dar' nu se putea încassa la începutul și mijlocul anului, pentru-că am fost angajat în serviciul unei biserici sărace. Cu toate aceste în casa și familia mea nici odată n'am dus lipsă de pâinea de toate zilele, pe lângă aceasta am crescut fii și fiice și am spesat sume de bani cu ei. — Cum m'am ajutat? — În orele libere m'am ocupat cu economia, pământul mi-a răsplătit ostenelele și eu nici odată n'am dus lipsă în casa mea nici nu m'am plâns, că nu capăt regulat salarul, deci n'am avut neplăceri cu comuna. — Cine nu crede — probeze etc.«

În aceeași zi și Dumnezeu s'a îndurat asupra poporului că ni-a dat o ploaie curată — mult dorită.

Dumnezeu să țină pe învățătorul Mladin la mulți ani!

Un participant.

Apel!

Deja în anul 1898, ni-a fost declarat edificiul școlar ca necorespunzător. Cu toate acestea, cu chiu și vai, s'au ținut prelegeri în sus numitul edificiu, până cu finea anului școlar 1902/3, când amenințați fiind cu pierderea școalei, demolând edificiul cel vechiu, am decis a ridica un edificiu nou școlar.

În decursul acestor 5 ani am spesat și cu repararea bisericeii, care era în starea cea mai deplorabilă, am clădit și supraedificatele parochiale și toate acestea prin repartitie pe popor. Acum veni și rândul școalei, dar starea miseră a poporului, potențată chiar și prin neproductivitatea anilor în urmă, nu ne permite ridicarea așa în grabă a școalei, de aceea Preavenabilul Consistor Archidieceșan, prin Inalta-i rezoluțiune de datto 4 Decembre anul trecut, Nr. 12646 școl. ne a conces o colectă pe calea aceasta în favorul școalei noastre din comuna Boroșineulmic comit. Treiscaune (Háromszék).

Vă rugăm deci ca pe unii. căroră Vă zace la inimă învățătura, cultura și ridicarea neamului nostru, a veni în ajutorul școalei noastre, amenințată cu închidere din partea au torități competente, căci știut este, că de vom perde școala, ne pierdem și biserica și neamul și tot odată a îndemna și pe alții din apropierea, ori din cercul cunoscuților D-Voastră a contribui cât de puțin pentru salvarea școalei noastre.

Listele de colectă cu rezultatul lor, Vă rugăm a le trimite la adresa parochului local Ioan Marin în Boroșineulmic (Kisborosnyó), com. (Háromszék) până cel mult în 31 Iulie st. v. 1904.

Ofertele benevole vor fi chitate în ziarul nostru oficios: „Telegraful Român“.

Sperând, că rugarea noastră va afla calzi și mariniimoși sprijinitori, ne însemnăm:

Boroșineulmic 13/26 Ian. 1904.

Pentru comitet:

Ioan Marin
păroch

Nicolae Stancu
învățător

George Gabor

Nicolae L. Anghel
epitropi.

Notă. P. T. Prea Onorați Domni, oficii protopresbiterale și parohiale, cărora li s'au trimis apeluri tipărite separat, sunt rugați prin aceasta cu profundă stimă, să binevoiască, continuând colecta, a ne trimite listele de subscripțiune cu ori și ce rezultat până cel mult la expirarea termenului amintit în Apeluri, ca astfel, cei subscriși sub apel, să-și poată da seama, despre colecta primită la forurile competente.

CRONICA.

* *Examenul de calificatiune învățătorescă* dela institutul nostru pedagogic s'a încheiat Joi. Dintre 74 candidați, au obținut diploma 62 învățători.

Din Alba-Iulia se scriu „Telegrafului Român” următoarele: „Mulți preoți gr.-cat. români din Munții apuseni și de pe Murăș la număr 27, întruniți aici, aducem laudă I. P. S. Sale domnului arhiepiscop și mitropolit Ioan Meșianu din Sibiu, care în ancheta școlară de la Budapesta a apărat interesele bisericeii sale și pe Românii gr.-ort. A fost atacat I. P. S. Sa de cei din anchetă, însă noi îl laudăm și i-ne închinăm”.

Adunarea „Asociațiunei”. Terminul pentru ținerea adunării generale a Asociațiunei pentru literatura română și cultura poporului român a fost pus pe 8/21 Septembrie și ziua următoare. Cum am anunțat deja, adunarea se va ținea în Timișoara, unde se fac toate pregătirile, ca să fie cât se poate de succasă.

Necrologie. Subscriși pătrunși de cea mai profundă durere, aducem la cunoștință tuturor rudeniilor, amicilor și cunoșcitorilor, că Traian Muntean învățător rom. gr. or. în Dorogș, în urma unui morb scurt, în anul al 33-lea al etății, și în al 4-lea al fericitei sale căsătorii, și-a dat nobilul seu suflet în mâinile Creatorului, Sâmbătă în 5/18. Iunie a. c. la oarele 12 noaptea. Remășițele pământești ale defunctului se vor depune spre vecinica odihnă, în 7/20 Iunie a. c. la oarele 9 a. m. în cimiterul rom. gr. or. din Dorogș. Dorogș, în 6/9 Iunie 1904, Fie-i țarina ușoară și memoria eternă! Toma Muntean, ca tată. Emilia Țieran, și Sofia Mircu, ca surori. Aurel Mircu și Ales. Țieran, ca cumnați George și Livia Pleși, nepoți. Cornelia Muntean născ. Covaciu ca soție, Aurora Muntean ca fiică. Ambrosiu Coste și soția Emilia ca unchiu și mătușă. Traian Covaciu și soția Ana, ca cumnați. Ioan Covaciu și soția Floriță ca socrii. Dr. Iuliu Coste, Dr. Emil Coste, Nicolae Coste, veri primari.

— Petru Serbu protopresbiter gr. or. cu soția Elena Porumb și fii lor: Anania, Elena, Maria, George Petru, Hermina, Aurel și Silviu cu inima frântă de durere anunță, cumcă iubitul lor tata socru și moș Damaschin Serbu preot gr. or. român după un morb greu în etate de 80 ani servind la altarul Domnului 57 ani, după împărțășirea cu sf. taine în 6/19 Iunie a. c. a adormit în Domnul. Remășițele pământești ale decedatului după serviciul funebral ce se va oficia în

sf. biserică din loc, se vor șeza spre odihnă la 8/21 Iunie a. c. 3 oare p. m. F. Firisiu la 6/19 Iunie 1904 Fie-i țarina ușoară și memoria binecuvântată!

Concurs.

Pentru îndeplinirea definitivă a postului de învățător din comuna **Sabolciu** tractul Peșteșului, se escrie concurs cu termen de alegere **20 Iulie v. 3 August n. 1904.**

Emolumentele împreunate cu acest post sunt: 1) Salar în bani gata 360 cor. 2) intravilan de circa 2 jugere mici 40 cor. 3) estravilan de circa 10 jugere mici 20 cor.

Alegândul învățător fără altă rebonificare e îndatorat a îndeplini și postul cantoral pentru care va primi dela înmormântări mici a 80 fil, dela înmormântări mari 1 cor. dela cununii și sfințirea apei mici a 40 fil.

Se notifică că alegândul învățător are să solvească sarcinile publice după pământul beneficiat.

Reflectanții sunt poștiți, ca recursesele ajustate conform regulamentelor în vigoare, adresate comitetului parohial din Sabolciu, să-le trimită M. On. Domn Iosif Moldovan adm. protopresbiteral și inspector școlar în Țurgeteg p. u. Eledș, ear până la alegere să se prezente în vre-o Duminecă ori sârbătoare în s. biserică din Sabolciu pentru a-și arăta desteritatea în cant și tipic.

Din ședința comitetului parohial ținută în Sabolciu la 28 Maiu v. 1904.

Ioan Mangra
preș. ctului par.

George Pribac
notar

Cu consensul meu *Iosif Moldovan* adm. ppresbiteral

—□—

1—3

Pentru îndeplinirea definitivă a postului de învățător din comuna **Copăcel** tractul Peșteșului, se escrie concurs cu termen de alegere **20 Iulie v. 2 August n. 1904.**

Venitele împreunate cu acest post sunt: 1) Salar în bani gata 360 cor. 2) 4 jugere de pământ 120 cor. 3) 12 cubule cucuruz sfârmat 120 cor. La olaltă 600 cor. Cvarțir cospunzător cu 1/2 juger de grădină.

Reflectanții sunt poștiți, ca recursesele ajustate conform regulamentelor în vigoare, adresate comitetului parohial din Copăcel, să le trimită M. On. Domn Iosif Moldovan adm. ppresbiteral și inspector școlar în Țurgeteg p. u. Eledș și a se prezenta în vre-o Duminecă ori sârbătoare în s. biserică din Copăcel spre a-și arăta desteritatea în cant și tipic. — Alegândul învățător va avea a îndeplini și funcțiunile cantorale, pentru care va primi stolele usuate.

Din ședința comitetului parohial ținută în Copăcel la 20 Maiu v. 1904.

Comitetul parohial.

Cu consensul meu *Iosif Moldovan* adm. ppresbiteral.

—□—

1—3

Nr. 332/1904 F. G.

Spre scopul conferirii de stipendii din „*Fundațiunea lui Gozsdu*“ pe unul școlar 1904/5 pentru școlile medii, facultăți, universități și școlile de cadeți militari la armata comună și honvezi se escrie concurs pe lângă următoarele condițiuni:

1. Concurenții să documenteze cu documente originale sau autenticate de notari publici:

a) că sunt fii de cetățeni ungari și aparțin bisericii ortodoxe orientale române, spre care scop se recere estrasul din matricula botezaților, provăzută cu clasula parochului competent, că și de present apatin la biserica greco-orientală română;

b) că studiază cu succes bun la vre un institut public din patrie, spre care scop au să subștearnă studenții dela școlile medii atestatul despre anul școlar 1903/4, iar cei dela facultăți și universități indicele despre toate cursurile ascultate și respective documentul despre progresul făcut;

c) că nici averea proprie, nici a părinților nu ajunge să acopere toate trebuințele pentru creșterea concurentului, spre care scop e a se produce atestatul dirigătoriei police competente. Atestatul să cuprindă și date pozitive despre această avere și trebuie să fie subscris și de preotul locului, iar dacă n'ar fi acolo preot ori ar fi inrudit cu concurentul, trebuie să fie subscris din partea protopopului concernent.

2. Dacă concurentul a întrerupt studiile, atunci are să producă și atestat oficios despre ocupațiunea sa într'acel timp și despre purtarea sa morală pe acest timp.

3. Fiecare concurent are să arete în petițiunea sa specialitatea la care, și locul unde voește a contina studiile, precum și aceea, dacă are și alt stipendiu.

4. Cei ce voesc să studieze în străinătate, ca în cazul dacă li se va vota stipendiul, să se poată îndată exopera concesiunea ministerială prescrișă.

5. Cu privire la concurenții pentru dobândirea de stipendii spre absolvarea școlilor militare de cadeți, se observă, că stipendiile acestea pe lângă documentarea condițiunilor stabilite în acest concurs (p. a. c. 2, 3, 6, 8 și 9) numai atunci se vor etrada coman-dei școlilor militare, dacă concurentul va documenta, că este primit de elev regulat la respectiva școală de cadeți.

6. Petițiunile instruate cu documentele necesare sunt a se adresa la Representanța fundațiunei lui Gozsdu, Budapesta VII, holló utcza 8 sz. până la 5 August st. n. a. c.

7. Totodată se provoacă toți stipendiștii actuali prin urmare și cei absovenți, cari cer ajutoare pentru depunerea rigoroaselor și câștigarea gradului de doctor, că până le terminul sus indicat, și pe lângă observarea p. 3, din acest concurs, să arete rezultatul studiilor din anul școlar 1903/4 căci alt cum li-se va sista stipendiul, respective nu vor căpăta ajutorul.

8. Petițiunile, cari nu sunt instruate cu documentele sus amintite sau sosite după terminul scris, nu se vor lua în considerare.

9. În interesul espedării regulate, fie care concurent să indice în petițiune locul și poșta ultimă, unde este a i-se trimită rezoluțiunea Representanței

Din ședința comitetului fundațiunei lui Gozsdu ținută în Iunie 1904.

Comitetul

—□—

1—3

Se escrie concurs pentru îndeplinirea postului învățătoresc devenit vacant prin departarea învățătorului Pavel Dirlea, dela școala superioară din **Covăsiț**, protopopiatul Șiriei (Vilagos) diecesa Aradului cu termin de alegere 1/ 4 Iulie 904.

Dotățiunea anuală împreună cu acest post este: 1) Locuință cu grădină, 2) Salar în bani 300 cor. și cuivenalul prescriș de lege. 3) Usufructul a 5/8 sesiune pământ 600 cor. 4) 6 orgi de lemne 1 0 cor. 5) Paușal de scripturistică 10 cor. 6) Spese de conferință 9 cor. 7) Pentru curatorat 30 cor. Dela înmormântări unde va fi poștit 1 cor. cu liturg. 2 cor.

Dela competenți se cere: estras de botez, testimoniu despre absolvarea preparandiei cu succes bun, testimoniu de cvalificațiune, atestat de servitiu de până aici, și declarațiune față de timpul când își formează dreptul la cuivenal; trebuie să documenteze cu atestat că e în stare să conducă cor pe note.

Alesul fără alta remunerație este îndatorat a conduce strana și a deda tineretul la cântările liturgice nu altcum e îndatorat a conduce socoțile cultului și a ajuta cassarului cultural.

Cei cu clase vor fi preferiți

Petițiile astfel instruite, și adresate comitetului parochial sunt a se trimite până în 4/17 Iulie 1904. P. On. Oficiu protopopesc Șiria (Vilagos) iar până în ziua alegerii în cutare Duminecă ori sârbătoare a se presenta în S. biserică spre a-și arăta desteritatea încant și tipic.

Dat în ședința com. par. ținută în 30 Maiu 12 Iunie 1904.

Porfir Popescu
preș. com. par.

George Boțioc
not. com. parochial.

În conțelegere cu mine: George Popovici proto-presbiter inspector de școale.

—□—

1—3.

Pentru îndeplinirea stațiunei vacante învățătoresci din **Dumbrăvița** (ppresbiteratul Radna) se escrie concurs, cu termin de recurgere de 30 zile dela prima publicare în organul „Biserica și Școala“

Venitele împreunate cu acest post sunt: 1. Salar cor. 632; 2. Pentru lemne 168 cor; de-aci se va încălzi atât școala cât și cvartiul învățătoresc. 3. Pentru conferințe 24 cor. 4. Pentru Scripturistică 20 cor. 5. Pentru curator 24 cor. 6. Folosința alor 11 jug. 1585□ pământ arător.

Dela recurenți: se recere pe lângă documentele prescrișe, atestat, că e capabil să instruiască și conducă cor, apoi declarațiune relativă la timpul, de când ține cont de cuivenal.

Doritorii de a ocupa această post să-și trimită recursele ajustate cu documentele recerute și adresate comitetului parochial din Dumbrăvița, P. O. D. Procopie Givulescu ppresbiter în M. Radna, iar dênșii să se presinte în cadrul terminului de recurs în Sta biserică din Dumbrăvița spre a-și arăta desterittea în cântare și tipic.

Comitetul parochial

În conțelegere cu mine: Irocopie Givulescu. ppbiter ins

—□—

1—3

Pentru îndeplinirea stațiunii învățătoarești cu clasele superioare dela școala din comuna **Mândruloc** prin aceasta se escrie concurs cu termen de **30 de zile** dela prima publicare în foaia oficială „Biserica și Școala“.

Emolumentele sunt: a) 800 cor. bani gata salar fundamental, b) 20 cor. pentru scripturistică c) 20 cor. pentru conferințe, d) 20 cor pentru curatorat e) 6 stângini de lemne pentru încălzirea salei de învățământ și pentru trebuințele sale, f) locuință cu două odăi și apartinențele, toate neescepționabile, cătră cari o grădină mai mare și alta mai mică, g) venitul dela înmormântări și anume: dela înmormântări fără liturgie 1 cor. 60 fil., cu liturgie 2 cor.

Find dorință generală în comună înființarea unui cor vocal, se pune în prospect și comitetul ia angajament pentru acordarea unei remunerațiuni cinstite, dar recurenții vor trebui să producă atestate dela competenți că au dexteritatea pentru înființarea și conducerea unui cor vocal. Remunerația nici la un cas nu poate trece peste suma de 200 cor. și se va asemna amăsurat rezultatului prestat.

Cvivevenalele prevăzute în lege se vor acorda numai după serviciu de cinci ani aici în comuna Mândruloc.

Recurenții își vor înainta recursese instruite conform §-lui 60 din Regulamentul pentru organizarea învățământului în școlile populare P. On. Demn Vasilie Beleş protopresbiter tractual ca inspector de școale, adresate comitetului parochial, în termenul concursal și sunt datorii a se presenta în vre-o Duminică sau serbătoare în sf-ta biserică de aici, pentru a-și arăta arăta dexteritatea în cele rituale.

Cel ales va fi obligat a împlini și serviciile cantorale.

Mândruloc, din ședința com. par. ținută la 6/19 Iunie 1904.

Nicolae Cristea
notar

Iancu Ștefănuț
preș. com. par.

—□—

1—3

Pentru ocuparea postului de învățător gr. or.rom. la școala din **Lăpușnic** inspectoratul Leucuseștilor se escrie concurs cu termen de alegere pe ziua de **11/24 Iulie** cu următoarele emolumente:

1. În bani gata 480 cor. 2. Locuință liberă cu intravilan 3. 24 metri lemne din care are a se încălzi și sala de învățământ 4. Conferință și scripturistică 20 cor. 5. Întregire dela stat ca ajutor la minimalul salar conform legilor ministeriale. Recursele instuite și ajustate în sensul legii au să se adreseze comitetului parochial din Lăpușnic având a se presenta recurenții în vre-o Duminică ori serbătoare în sf. biserică spre a-și arăta dexteritatea în cant și tipic.

Recursele să se trimită inspectorului școlar Ioan Căpitan până în 9/22 Iulie 1904 în Cladova p. u. Bethlenhăza comitatul Caras-Severin.

Lăpușnic la 21 Mai st. v. 1904

Comitetul parochial

În coțelegere cu mine: *Ioan Căpitan* inspector școlar.

—□—

1—3

Pentru îndeplinirea definitivă a postului învățătoresc dela școala I de băieți (sub Nr. 257) (clasele inferioare) din comuna **Săcușigi** (protopresbiteratul (Timișorii) se escrie concurs, cu termen de **30 de zile** dela prima publicare în „Biserica și Școala“, pe lângă următorul salar: În bani gata 340 cor.; 24·60 fl. grâu 300 cor.; 120 cor. pentru lemne, din cari se va încălzi și sala de învățământ, — 24 cor. diurne pentru participarea la conferințele învățătoarești, — 10 cor. pentru scripturistică și cvivevenalul prescris de lege, computat după cinci ani prestați în aceasta comună. Cvarțir liber în edificiul școlar de sub Nr. 257 cu grădină întra și estravilană. Dela recurenți se recere: evalueațiune învățătorescă prescrisă de legile în vigoare, atestat despre purtare, dexteritate în cântările bis., spre a conduce strana st. și capabilitate de a instrua corul vocal bis. esistent, pentru care (alesul) va primi anual o remunerație de $\frac{1}{3}$ parte din venitul curat al corului; ear până la alegere să se presente în s. biserică, spre a-și arăta dexteritatea în cântare și tipic.

Recursele adresate comitetului par. din Săcușigi, să le subștearnă P. O. Oficiu protopresbiterat la Timișoara.

Comitetul parochial.

Cu consensul protopresb. *Dr. Tr. Putici*, m. p. inspector de școale.

—□—

1—3

Pentru întregirea definitivă a posturilor învățătoarești din parochiile: **Checheș**, **Ficătar** și **Têrgoviște**, tractul Belințului, se escrie concurs cu termen de **30 zile** dela prima publicare în „Biserica și Școala.“

Emolumentele împreunate cu postul din Checheș sunt: a) în bani gata 400 cor.; b) 20 chible grâu à 6 cor. și 30 chible cucuruz à 4 cor. 200 cor.; d) pentru scripturistică și conferință 22 cor.; c) 32 metri lemne, din cari este a se încălzi și sala de învățământ și f) dela înmormântăr, unde este poftit, 40 respective 80 fil. Afară de acestea, locuință liberă cu grajd și cu grădină.

Cele împreunate cu postul din Ficătar sunt: a) în bani gata 388 cor.; b) 2 jugere pământ à 40 cor. jug. 80 cor.; c) 6 metri grâu à 12 cor. și 6 metr. cucuruz à 10 cor. 132 cor.; d) scripturistică și conferință 20 cor.; e) 22 metri lemne, à 4 cor. metrul, din cari este a se încălzi și sala de învățământ. Pe lângă aceasta locuință liberă cu grajd și cu grădină.

Cele împreunate cu postul din Têrgoviște sunt: a) în bani gata 300 cor.; b) 13 m. metrice grâu și cucuruz 156 cor.; c) $4\frac{1}{2}$ jugere pământ arător cl. I. à 32 cor. jug. 144 cor.; d) pentru lemne, din cari este a se încălzi și sala de învățământ 60 cor.; e) pentru conferință, dacă participă 20 cor.; f) pentru scripturistică 10 cor.

Pe lângă aceasta locuință liberă cu 2 chilii, bucătarie și cămară și grădină de $\frac{1}{2}$ juger.

Se observă, că aleșii învățători, după pământul învățătoresc au să poarte toate sarcinile publice.

Reflectanții, petițiile lor, instruate cu estras matricular de botez, cu Testimoniu de evalueație și intru-cât au funcționat ca învățători, și cu atestat de serviciu dela respectivul inspector școlar, pe lângă Declarația că, cu începere de când își formează pretenșiune la cvivevenal, au să le trimită pe calea oficiului protopresbiterat din Belinț (Bélinț, Temesmegeye),

comitetului parochial respectiv, având tot-odată a-se prezenta, în lăuntru termenului concursual, într'o Duminecă sau într'o sârbătoare, în sf. biserică a locului, spre a-și arăta desteritatea în cântare și în tipic.

Comitetele parochiale.

În înțelegere cu mine: *Gherasim Sêrbu*, protopresbiter.

—□—

2—3

Prin aceasta se escrie concurs pentru stațiunea învățătoarească dela școala conf. gr.-or. rom. din **Odvoș** (ppresbiteratul M.-Radna), cu termen de recurgere 30 zile dela prima publicare.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:
1. Bani gata 700 cor. 2. Bani pentru lemne 168 cor. 3. Dreptul de izlaz și pădure după 1/2 sesiune pământ. 4. Dela înmormântări mari (cu liturgie) 2 cor; dela cele mici 1 cor. 5. Cvarțir în natură, cu 2 odăi și cu lină, cămară de bucate și gradină de legume. — Toate aceste venite ating suma de 868 cor.

Spesele de conferințe le plătește comuna politică, iar când de-aici se vor sista va primi învățătorul 10 cor. dela comuna bisericăască.

Dela recurenți se recer atestatele prescise de lege și testimoniu despre abselvarae alor 4 clase medii ori civile. Recursele lor afel ajustate le vor susțerne subscrisului Comitet parochial pe calea Pr. On. Domn Procopie Givulescu, protopresbiter și inspector școlar în M. Radna; având dênșii a se prezenta în ve-o Duminecă ori sârbătoare în S-ta Biserică din Odvoș, spre a-și arăta desteritatea în cântare și tipic. Cei cari știu înștrua și conduce cor vocal, vor fi preferiți. Se notifică, că alesul va avea sățină și școală de repetițiune și să fie și cantor fără altă remunerațiune, precum și catechisarea în școala sa.

Odvoș, la 30 Mai 12 Iunie 1904.

Comitetul parochial.

În conțelegere cu mine: *Procopiu Givulescu* protopresbiter, insp. de școale.

—□—

2—3

Pentru îndeplinirea parochiei vacante Ceișoară protopr. Beiuș se escrie concurs cu termen de alegere pe Duminecă în 20 Iunie (3 Iulie) a. c. Emolumentele împreunate cu aceasta paochie sunt:

a) Pământ arător 9 h. 417□ b) grădina parochială 460□ c) pășune 800□ d) livadă (fânațiu) 940□ e) 120 zile de lucru, f) Stolele usuete dela parochieni, — toate la olaltă socotite și estime minimum în 296 cor. 40 fil. și g) Intregirea dotațiunei dela Stat după evalueațiunea alegândului preot.

Recurenți se avisează că recursele lor instruite cu documentele de evalueațiune recerute legale, și adresate Comitetului parochial din Ceișoară până la termenul sus indicat cu oervarea dispozițiunilor cuprinse în §-ul 18 din Reg. pentru parochii să le substearnă subscrisului protopresbiter în Răbăgani, ear până la termenul alegerii în vre-o Duminecă sau sârbătoare să se prezenteze la s. biserică din Ceișoară pentru a-și arăta desteritatea în celea rituale.

Din ședința Comitetului parochial ținută în Ceișoara la 11/24 Maiu 1904.

Comitetul parochial.

Elia Moga

protopresbiter

Pantelie Bugariu

inv. notar adhoc

George Petroiu

Ioan Bar

Vasilie Sghibolțiu

Ioan Olariu

Simeon Ursu

George Pantiș.

Cu știrea și în prezența mea.

Elia Moga

Protopresbiterul
Beiușului.

—□—

3—3

Licitațiuni minuende.

Pe basa conclusului Venerabilului Consistor eparchial nrul 7583/903 prin aceasta se escrie concurs de licitațiune minuendă pentru edificarea unei școale noue cu două sale de învățământ și două locuințe pentru învățători în comuna bis. **Fenlăc** (ppresbiteratul Timișorii)

Prețul de esclamare: 9072 cor. 92 fil.

Planul și proiectul de spese se pot vedea la oficiul parochial din loc.

Reflectanții vor avea să depună nainte de începerea licitațiunei, ca vadiu, 10% din prețul de esclamare, în bani gata ori în hârtii acceptabile.

Licitațiunea se va ținea Duminecă în 27 Iunie (10 Iulie) a. c. la 11 oare a. m. în școala conf. locală.

Comitetul parochial își rezervă dreptul a da lucrările reflectantului cu mai multă garanță, fără privire la rezultatul licitațiunei. Condițiunile de licitațiune se vor comunica în special nainte de începerea licitațiunei.

Fenlac, din ședința comitetului parochial, ținută la 25 Aprilie 1904-

Comitetul parochial.

—□—

1—3

Se publică licitațiune minuendă pentru renovarea edificiului școlar (Nr. 263.) din comna **Sécusgi**, cu prețul de esclamare 20 9 cor. 95 fil.

Licitațiunea se va ținea în 27 Iunie v. (10 Iulie n.) a. c. la 2 oare d. a. în școala de lângă biserică, din loc.

Înainte de licitațiune, reflectanții trebuie să depună vadiul de 10 % în bani gata, ori în hârtii de valoare.

Preliminarul de spese și condițiunile de renovare se pot vedea la oficiul parochial din loc.

Comitetul parochial își rezervă dreptul a da lucrările aceluia întreprinzător, în care va avea mai multă garanță.

Sécusgi, 6/19 Iunie 1904.

Comitetul parochial

Alexandru Popovici

paroch și cond. of. par.

Cu consensul ppresb. *Dr. Traian Putici*

—□—

1—3